

VEGETAȚIA DE LA CONFLUENȚA JIULUI CU DUNĂREA

VEGETATION FROM THE JIUL RIVER CONFLUENCE WITH DANUBE

ADRIAN NĂSTASE, MELANIA NĂSTASE

Abstract

The work presents the ecological problems from Gighera – Ostroveni – Bechet area as well as the actual state of the natural reservation: salty pasture-land from Gighera, Zăval forest and the sand dunes from Dăbuleni.

Key words: natural reservation, Danube, Jiu

Cuvinte cheie: rezervație naturală, Dunărea, Jiu

INTRODUCERE

Râul Jiu formează axa hidrologică a Olteniei, având o lungime de 349 km, din care 285 km în Oltenia. Împreună cu afluenții lui alcătuiește un mare bazin hidrografic. Cursul râului drenează versanții sud-vestici ai Carpaților Meridionali, apoi partea vestică a Piemontului Getic și o bună porțiune din Câmpia Olteniei, munții ocupând 35% din bazinul Jiului, regiunea deluroasă 65%, iar câmpia 10%.

Se formează din Jiul de Vest (care își are obârșia pe teritoriul comunei Câmpul lui Neag, dintre Munții Retezat și Vâlcan) și Jiul de Est (care își colectează apele de la poalele Parângului și ale Munților Sebeș). Cele două firișoare de apă se unesc lângă satul Iscroni (la sud de Livezeni). După ce străbate lanțul carpatic prin defileul Surduc-Lainici, curge la Bumbești, coborând prin Subcarpați și Podișul Getic, în câmpie, pentru a se vărsa în Dunăre, la Gighera (Zăval-Copanița).

Principalii afluenți ai Jiului sunt: Tismana, Bistrița, Sohodol, Șușița, Motrul (123 km), Gilortul (107 km), Amaradia (103 km) etc.

În câmpie nu mai primește afluenți importanți, aici având cel mai îngust sector al întregului său bazin hidrografic. Cursul are multe meandrări și despletiri.

Reflectând caracteristicile modului de alimentare, debitul râului înregistrează variații mari de la un an la altul. Astfel, debitul mediu multianual este de 86 m/s, iar cel mai mare de 1600 m/s. Oscilațiile din timpul anului scot în evidență predominarea debitelor mari în martie-iunie și a celor mai mici în august-octombrie.

În partea nordică, fenomenele de îngheț apar încă din prima decadă a lunii decembrie, iar la confluența cu Dunărea, în a doua decadă a aceleiași luni; ele se produc, în medie, până către sfârșitul lui februarie. Podul de gheață se formează, de regulă, între 10 și 25 ianuarie și dispare în a doua decadă a lui februarie, durata medie a acestuia fiind mai mică la Zăval (18-20 zile) decât la Podari (32-35 zile).

În privința compoziției apelor Jiului, se constată următoarele: deși gradul de mineralizare calculat la Podari are valori duble față de Dunăre, iar poluarea cu diverse substanțe este pronunțată, totuși autoepurarea este puternică, încât la vărsare, apa ajunge la parametri normali pentru utilizare în diverse scopuri (irigații, adăpatul animalelor etc).

MATERIAL ȘI METODĂ

Lucrarea a fost elaborată pe baza materialelor elaborate de specialiștii ce au străbătut zona și în urma excursiilor de cercetare în teren efectuate de autori.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Râul Jiu este menționat încă din antichitate în scrierile lui Rabon (Rhabonus); se regăsește și-n operele unor scriitori români. Alexandru Vlahuță îl descrie astfel: *Un braț de oțel, sclipitor în bătaia soarelui, taie lanțurile din stânga. Este Jiul, copilul zburdalnic al munților care-și gonește undele limpezi peste solurile Olteniei, se prăbușește urlând în săritoarea de la Zăval și de aici, părăsindu-și vechea albie potolită de nisip, își sapă alta nouă până în fața Ostrovului, unde intră și se mistuie în valurile tulburi ale Dunării.*

În ultimul său drum, înainte de a se uni cu marele fluviu - Dunărea, și-a schimbat albia minoră în mai multe rânduri. Uneori se vărsa în Dunăre la Bechet, alteori în dreptul ostrovului Copanița-Gighera, închizând între albia sa nouă și albia sa veche o porțiune de luncă în formă de deltă.

Jiul era numit, împreună cu Oltul, râu de tip oltean (G.Vâlsan, 1915, **Câmpia Română**, București), cu terase paralele cursului său, venind a se racorda cu terasele Dunării.

Deplasarea gurilor Jiului este veche.

Harta lui Schwantz (1719) prezintă Jiul vărsându-se în Dunăre la Bechet și Copanița (Zăval).

În **harta statistică rusă** (1835), Jiul conflua cu Dunărea la Bechet, fiind legat de balta Nedeia printr-o gârlă.

În **harta austriacă a căpitanului Begenan** (1856) Jiul se vărsa cu un braț mai puternic la Bechet și cu un braț mai slab la Copanița, închizând la mijloc un triunghi traversat longitudinal de cinci gârle, ce se vărsau în Dunăre în dreptul unor mici ostroave.

În zona Nedeei se întindea o baltă imensă ce cuprindea bălțile Gighera, Nedea, Nasta, Cârna și Bistreț.

În **General-Karte der Walachei** (1867), Jiul se vărsa în fluviu la Bechet. Gârle multe drenau toată regiunea vechiului deltoid. Cu Copanița, Jiul era legat printr-o slabă gârlă oblică, ce se desfăcea din Jiu în dreptul satului Zăval și traversa pădurea Zăval pentru a se vărsa în Dunăre la est de ostrovul Copanița.

După **Dicționarul geografic al județului Dolj**, (ANA CUMBARY, MARIA MANOIL, MIHAIL CANIANU, AURELIAN CANDREA, 1896), Jiul se varsa în Dunăre din nou în dreptul ostrovului Copanița; aceasta, de la 1879, în urma bombardamentelor trupelor turcești, în războiul de Independență, asupra malului Jiului de la Zăval-Comoșteni și a zăporului format pe vechea albie spre Bechet, în iarna aceluiași an.

D.Grecescu, în **Conspectul Florei României** (1898), arată că Jiul se vărsa în Dunăre, din nou, la Bechet.

În **harta Statului major român** (1915), Jiul își schimbă albia și se unește cu marele fluviu la Copanița.

În 1925, Raul Călinescu, în excursiile făcute în sudul Olteniei, constată că Jiul se vărsa în Dunăre tot în dreptul ostrovului Copanița, brațul dinspre Bechet fiind complet uscat pe o distanță de 8 km, de la Comoșteni până la gârlița Jiețului de la Grindeni. Acest curs îl urmează Jiul și astăzi.

În această porțiune, între Gighera-Ostroveni și Bechet, se întâlnesc numeroase ecosisteme acvatice și terestre: bălți, mlaștini, sărături, pârâul Jieț, interdune și dune, pădurea (șleau de câmpie) Zăval etc.

În zonă au existat o serie de bălți importante pentru viața și activitatea localnicilor. Unele au dispărut datorită sistemului de irigații Sadova-Corabia, altele au rămas.

După inundațiile din primăvara anului 2006, apa a "năvălit" în vechile bălți Arădan, Balta Mare, Arădănuș, Băltina de la Bechet, iar cele din interdune: Topile, Ograda, Luminoasa, Crucea, Plumina, Vârtoape, Drăcsân, Lungile, Latele, Balta Vie, Săratele, Răscrucile etc. și-au mărit volumul de apă.

În dreapta Jiului, la sud de Zăval, în Lunca Dunării se află o suprafață de cca. 1500 ha expuse sărăturării, dintre care, în prezent, 550 ha sunt puternic sărăturate. Aici au fost luate sub ocrotire 4 ha sub denumirea de **Pajiștea halofilă Gighera**, ca rezervație naturală.

Flora și vegetația de aici diferă după gradul de salinitate și umiditate a solului.

În apa pârâului ce traversează sărătura se găsește dominantă *Zannichellia palustris* L., alături de care se mai află *Lemna minor* L., *L. gibba* L., *Spirodela polyrhiza* (L.), SCHLEID, *Ranunculus sceleratus* L. etc.

În locuri mai joase, umede și cu un procent ridicat de salinitate domină *Salicornia herbacea* L., alături de *Suaeda maritima*, *Spergularia salina* J. et C. PRESL, *S. marginata* (D. C.) KITT, *Aster tripolium* L., *Taraxacum bessarabicum* (HORN.) HAND-MAZZ.

De la asociația de *Suaeda maritima*, care cantonează în locuri cu salinitate ceva mai redusă, se face trecerea pe nesimțite la asociația de *Salicornia herbacea* (L.) PARL. Pe suprafețe întinse domină *Puccinellia distans* (L.) PARL însoțită de: *Crypsis aculeata* (L.) AIT., *Bupleurum tenuissimum* L., *Trifolium repens* L., *T. fragiferum* L., *Plantago schwarzenbergiana* SCHUR, *Podospermum canum* L. ș.a. Pe locuri mai ridicate și mai puțin sărăturate întâlnim asociația de *Hordeum hystrix* ROTH, *Cynodon dactylon* (L.) PERS.

Tot aici, la răsărit de Gighera, apar câteva izvoare naturale cu apă minerală, descoperite încă din anul 1880, prima analiză chimică a acestora fiind făcută în 1882 de către chimistul Enibaci.

În prima jumătate a sec. al XX-lea, localnicii foloseau apele minerale pentru băi, tot atunci fiind construite: un bazin betonat, cabine și instalație de încălzire, în prezent abandonate și în ruină. După 1998 s-a hotărât sprijinirea realizării unui Complex balnear la Gighera, care să valorifice potențialul terapeutic al apelor, în cadrul zonei ecoturistice Nedea-Zăval-Ostroveni-Bechet.

Trecând Jiul pe podul de la Zăval, spre Bechet, apare în dreapta, în lunca Dunării, **Pădurea Zăval**, un șleau de câmpie de cca. 730 ha.

Din punct de vedere geologic, aparține Platformei Moesice, configurația terenului fiind în general plană și mai puțin ondulată. Ca forme negative de relief sunt prezente vâlcele și microdimensiuni închise. Altitudinea este cuprinsă între 30-65 m. Substratul litologic este alcătuit din depozite loessoide, nisipuri și pietrișuri, luturi, argile fine etc. Tipurile de sol sunt gleice și pseudogleice.

Hidrologic, pădurea este situată în bazinul inferior al râului Jiu. Cantitatea medie anuală a precipitațiilor este de 510 l/mp/an. Valorile medii lunare prezintă un maxim în lunile mai-iunie și minim în lunile februarie-martie și septembrie.

Durata sezonului de vegetație este de 200 de zile.

Valoarea fondului forestier natural existent aici este cu atât mai mare cu cât acesta a rezistat asediului agroecosistemelor ce îl înconjoară, păstrându-și majoritatea lanțurilor trofice create de natură de-a lungul timpului.

În pădure vegetează încă bine falnici stejari seculari, frasini și ulmi. Poienile abundă în vegetație luxuriantă, de nepătruns.

Între Ostroveni și Bechet-Jiețul șerpuieste printre dunele de nisip ce au rămas încă necultivate, pe vechea albie a Jiului.

În nenumărate rânduri am propus ca o suprafață de cca. 10 ha din acest teritoriu să fie declarată rezervație naturală, dar...

Pe aceste nisipuri, ce mai sunt spulberate de crivăț și austru, vegetează o serie de plante psamofile, dintre care cităm: *Mollugo cerviana* (L.) SER., *Potentilla arenaria* BORKH., *Peucedanum arenarium* W & K., *Viola kitaibeliana* ROEM & SCHULT., *V. hymettia* BOISS & HELDR., *Trigonella monspoliaca* L., *Trifolium arenarium* L., *Erodium neilreichii* JANKA, *Anthriscus scandicina* (WEB.) MANSF., *Teucrium polium* L., *Gnaphalium luteo-album* L., *Achillea ochroleuca* W. & K., *Crocus variegatus* HOPPE & HORNSCHUCH, *Gypsophila paniculata* L., *Euphorbia maculata* L., *Syrenia cana* (PILL. & MITTERP.) NEILR., *Silene conica* L., *Kochia laniflora* (GMEL.) BORB. etc.

Dintre plantele vasculare din bălțile și din vecinătatea acestora, din interdunelile de la Bechet, semnalăm: *Salvinia natans* (L.) ALL., *Nuphar luteum* (L.) SW., *Nymphaea alba* L., *Lythrum virgatum* L., *Myriophyllum verticillatum* L., *Gratiola officinalis* L., *Menyanthes trifoliata* L., *Stachys palustris* L., *Sagittaria sagittifolia* L., *Alisma plantago-aquatica* L., *Butomus umbellatus* L., *Typha latifolia* L., *Iris pseudacorus* L., *Bolboschoenus maritimus* (L.), WAHL., *Phragmites australis* (CAV.) TRIN., *Lemna minor* L., *Ranunculus aquatilis* L., *R. flammula* L., *Nasturtium officinale* R. Br., *Elatine alsinastrum* L., *Ludwigia palustris* (L.) ELIOTT ș.a.

Tot în zonă, la Stațiunea Experimentală Dăbuleni, există o **rezervație naturală psamofilă**, pe 8 ha, unde este protejată flora specifică nisipurilor din stânga Jiului.

CONCLUZII

Observăm că, într-un teritoriu destul de mic (cca.30 km), între Gighera și Dăbuleni, întâlnim trei rezervații naturale: **Pajiștea halofilă Gighera, Pădurea Zăval și Dunele Dăbuleni**, cu un potențial turistic și științific destul de mare, dar puține sunt acțiunile ce ar contribui la atragerea specialiștilor pentru a studia sistematic flora și fauna din acest rai de câmpie și ridicarea bunăstării locuitorilor din sud-estul județului Dolj, unde se află două noi orașe Bechet și Dăbuleni.

BIBLIOGRAFIE

- BUIA AL., PĂUN M., MALOȘ C., OLARU M. 1961. *Ghid Geobotanic pentru Oltenia*. Craiova. 74 p.
CĂLINESCU R. I. 1926. *Asupra confluenței Jiului cu Dunărea*. Arhivele Olteniei. Craiova. 82 p.
LAZĂR V., NĂSTASE A., NICOLI V. 2001. *Ocotirea naturii în județul Dolj*. Edit. Genessa, Craiova. 98 p.
NĂSTASE A. & CHIMIȘLIU CORNELIA. 2002. *Utilizarea tradițională a pământului în zona Bechet-Ostroveni-Gighera*. Consiliul Județean Dolj. Craiova. 114 p.
NICOLESCU E. I. 1932. *Observațiuni asupra hidrografiei Olteniei. Dunărea*. Revista Liceului Carol I. nr. 26. Craiova.
PĂUN M. & POPESCU GH. 1985. *Aspecte din flora și vegetația psamofilă a Olteniei*. An. Univ. din Craiova. 12 p.
VĂLSAN G. 1915. *Câmpia Română*. București.

Adrian Năstase, Melania Năstase
Muzeului Olteniei Craiova, Științele Naturii
Str. Popa Șapcă, nr. 8
RO-200000 Craiova România